

Yttranden om tillståndsansökan 9043-2023 Trollugnsberget

Fagersta 2025-10-30

Från: Sara Svanberg

Till: Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Dalarnas län

Diarienummer: 9043-2023

Angående: Yttranden om tillståndsansökan 9043-2023 Trollugnsberget

Sammanfattning - Yrkande

Som boende i närliggande kommun motsätter jag mig OX2:s tillståndsansökan för etablering av en industriell vindkraftsanläggning på Trollugnsberget. Detta eftersom jag tagit del av miljökonsekvensbeskrivningen där jag upptäckt flertal brister. Vidare tar man inte hänsyn till det kulturarv (Norn och länsväg W671) som ligger i närheten. Jag kommer nedan visa varför jag anser Länsstyrelsen ska avslå ansökan.

Kulturmiljö och riksintresse för friluftsliv (3 kap. 6 § MB, 4 kap. MB)

Vindindustrin kommer gränsa till den mycket ålderdomliga länsväg W 671 som är klassad som riksintresse för kulturmiljövård. OX2 kopplar ihop områdena Trollugnsberget och Bromsberget på ett sätt som kränker detta riksintresse. Enligt praxis (MÖD 2017:05, MÖD 2018:13) får sådana områden inte exploateras med industriella anläggningar som påtagligt skadar kultur- eller landskapsvärdena.

Riksintresse för friluftsliv - Barkensjöarna. Visuell dominans och skuggor

De planerade verken på Trollugnsberget når upp till 295 meter, vilket ger en kraftigt dominerande visuell påverkan i ett annars småskaligt skogslandskap. Fotomontagen från OX2:s MKB (Komplettering 4) visar att verken blir synliga på flera kilometers avstånd. Detta strider mot Boverkets Vindkraftshandbok där man betonar vikten av att undvika "påtaglig påverkan på landskapsbilden" i områden med kultur- eller rekreativvärden. Enligt Smedjebackens kommuns vindbruksplan står det uttryckligen att Barken Området är ett riksintresse för friluftsliv ej får påverkas av visuella intryck vilket OX2 projekt strider emot.

Allvarliga brister i miljökonsekvensbeskrivningen (MKB)

OX2 har i sin egen dokumentation medgett att vissa arter bl.a. Smålom och

kungsörn inte inventerats korrekt. Den senaste kompletteringen (2025) visar endast fyra dagars fältinventering av smålom och storlom, vilket är otillräckligt för att säkerställa skydd enligt art specifika krav i artskyddsförordningen (2007:845). OX2 uppgav att inventeringar ännu inte var utförda vid samrådet 2022-12-06, men hänvisar nu till 3 år gamla data i MKB:n. Naturvärden klass 1–3 redovisas inte korrekt trots att OX2:s egna bilagor visar rödlistade arter. Detta strider mot 2 kap. 3 § MB (försiktighetsprincipen) och 6 kap. 35 § MB (bristfälligt beslutsunderlag). Observationer av bivråk, lappuggla, slaguggla och vitryggig hackspett har rapporterats till Artportalen men inte beaktats. I Länsstyrelsens föreläggande 2024–2025 begärdes kompletteringar av OX2 gällande: fågelinventeringar (främst smålom, storlom, rovfåglar), naturvärdesinventeringar, inklusive skyddade biotoper, nyckelbiotoper, rödlistade arter och förekomsten av fladdermöss, samt verifiering av skyddsavstånd till känsliga naturtyper.

OX2 anlätte Ottvall Consulting AB för en snabb fältinventering under sommaren 2025, som redovisades i *Komplettering 4*. Enligt OX2 skulle denna inventering "säkerställa att inga skyddsvärda arter eller häckningsmiljöer påverkas negativt". Denna inventeringen gjordes under **fyra dagar i juni–juli 2025**. Fyra dagar täcker inte flyttperioder (vår/höst), häckningsperioder för rovfåglar, lommar, hackspettar, ugglor m.fl., och variationer mellan väder och år. Enligt Naturvårdsverkets handbok 2009:1 och Svensk Standard SS 199000:2014 ska naturvärdesinventeringar utföras under **minst tre fältsäsonger** med särskild hänsyn till artgruppernas fenologi. Det gjordes ingen vår- eller höstflyttning inventering samt ingen nattaktiv inventering (fladdermöss, ugglor). Fladdermöss är aktiva under natt och bör därför inventeras under nattetid. Flera områden med hög naturvärdesklass (1–2) besöktes inte alls vilket strider mot 6 kap. 35 § miljöbalken (MB) – beslutsunderlaget är inte tillräckligt, och mot 2 kap. 3 § MB (försiktighetsprincipen) – osäkerhet ska leda till försiktighet, inte antaganden.

Kompletteringen hänvisar till att "tidigare inventeringar 2021–2022" inte visade höga naturvärden, men ingen källhänvisning, artlista eller metodrapport bifogas. Företaget gör alltså ingen sammanvägning av tidigare data och aktuella observationer, vilket är ett krav enligt Naturvårdsverkets MKB-vägledning (NV-01512, 2018).

OX2 påstår i kompletteringen att: "Smålom saknar häckning inom projektområdet och betydande flygvägar bedöms inte förekomma. "Men enligt rapporten själv observerades två häckningsförsök av smålom i närområdet – bägge inom 1 km från projektområdet. Dessutom noterades lyckad

häckning av storlom i Stora Glad tjärnen – en sjö inne i projektområdet, där experterna rekommenderade en zon på 1 km fri från vindkraft. OX2 har inte infört någon sådan zon i den

uppdaterade kartan. Detta innebär direkt brott mot försiktighetsprincipen i MB 2:3. Det strider även mot Artskyddsförordningen 4–7 §§, som förbjuder störning av häckande fåglar, och mot EU:s fågeldirektiv (2009/147/EG).

I tidigare yttranden och lokala observationer (Artportalen, NVSMB, 2023–2024) har rapporterats:
Kungsörn – etablerade revir i närliggande bergsområden.
Lappuggla och slaguggla.

Ingen av dessa arter redovisas i OX2:s komplettering. Att utelämna kända observationer bryter mot: 6 kap. 35 § MB – MKB:n ska ge en rättvisande bild av miljön, 2 kap. 3 § MB – verksamhetsutövaren ska visa att försiktighetsåtgärder vidtagits, 9 § Artskyddsförordningen – skydd mot skada på fortplantningsområden. OX2:s kompletteringar av naturvärdes- och fågelinventeringar 2025 är genomgående metodiskt otillräckliga, rättsligt bristfälliga och ekologiskt missvisande. MKB:n kan därför inte anses uppfylla kravet i 6 kap. 35 § MB, som anger att en MKB ska ge en samlad bedömning av verksamhetens miljöpåverkan.

Tekniska och metodologiska fel i MKB och dess bilagor

1. Projektytan motsvarar inte vindbruksplanen. Ytan är mycket större än anvisad.
2. Miljökonsekvensbeskrivningen saknar underlag för vägar och ledningsgator.
3. OX2 anger att elanslutning sker via markkabel till regionnät. Det saknas redovisning av dragning, effekt, kraftledningsgata samt servitut.
4. Riskanalys för brand och haveri är bristfällig. Området ligger i barrskog och är mycket känsligt för skogsbränder.
5. Avsaknad av fastställda koordinater och exakta placeringar av verk. OX2 tillämpar en s.k. boxmodell, där varje turbin får flyttas inom en zon på 200 meter. Detta är inte förenligt med miljöbalkens krav på att prövningen ska avse en "bestämd verksamhet på en bestämd plats" enligt: 9 kap. 6 § MB och förordningen om miljöfarlig verksamhet (SFS 2013:251). Mark- och miljööverdomstolen (MÖD 2016:34 och MÖD 2020:4) har fastslagit att tillstånd inte kan ges om exakta koordinater och höjder inte är fastställda — det måste gå att bedöma faktisk påverkan på natur, ljud, skuggor, säkerhet och kulturmiljö.
6. OX2 anger att anläggningen ska ha en drifttid på 50 år, trots att gällande tekniska standarder. Att planera för 50 år utan ersättningsplan eller demonteringsstrategi strider mot: 2 kap. 3 § MB (försiktighetsprincipen) – teknisk osäkerhet ska beaktas.
7. Ingen analys av iskast, haveri- eller brandrisk finns trots att verken planeras i snörikt område och nära allmän väg. Enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2008:13) och Räddningsverkets riktlinjer (2019) krävs redovisning av riskzoner och konsekvensbedömning för iskast upp till 500 m.
8. OX2 anger att återställning ska ske efter avslutad drift, men: ingen

kostnadsberäkning finns, ingen ekonomisk säkerhet ställs, ingen redovisning av avfallshantering (fundament, blad, oljor, kablar). Enligt 9 kap. 6 § MB ska tillstånd endast ges om sökanden visar hur verksamheten ska avslutas utan risk för miljöskada. MÖD 2021:10 och 2019:29 understryker att avvecklingsplan och finansiell garanti måste ingå i tillståndsbeslutet.

Bristande hänsyn till buller och hälsa

Enligt Boverkets Vindkraftshandbok och praxis från MÖD (bl.a. MÖD 2019:04, MÖD 2018:06) får bullernivåer från vindkraft inte överskrida 40 dBA ekvivalent nivå utomhus vid bostäder, och i tysta naturmiljöer bör nivån vara lägre – omkring 35 dBA. OX2:s bullerberäkningar bygger på schablonvärden och har inte verifierats mot verkliga topografiska förhållanden eller kumulativt buller från närliggande potentiella vindkraftsindustrier t.ex. Siksberget. Det föreligger därmed risk för överträdelser av 2 kap. 9 § MB (försiktighetsprincipen) och Folkhälsomyndighetens allmänna råd FoHMFS 2014:13.

OX2 använder inte korrekt data för sin beräkning av ljud. Tex används sädesfält istället för barrskog.

OX2 simulerar verk som är 295 m och turbindiameter 170 m. Troligtvis blir dessa vindkraftsverk mycket större då moderna verk ofta är 300–350 m höga med större svepyta.

Inget nämns i MKBn angående lågfrekvent buller. Ny studie gjord på Uppsala Universitet (SoundSim 360) visar att infraljud från vindkraftsverk sprids längre än vad man tidigare trott. Enligt försiktighetsprincipen bör man därför avvakta med byggnation tills man kan säkerställa den faktiska spridningen av infraljud samt dess konsekvenser.

Länsstyrelserna i Västmanland har i sina översiktsdokument (2018–2022) pekat ut ett sammanhängande **tyst område** längs länsgränsen mellan Smedjebacken, Fagersta och Norberg, där Trollugnsberget området utgör en central del. Det aktuella området, väster om Fagersta–Norberg och söder om Norns bruk, omfattar skogar, myrmarker och sjöar som används för jakt, fiske, friluftsliv och naturturism. OX2:s MKB för Trollugnsberget nämner inte tysta områden överhuvudtaget, trots att dessa är dokumenterade av både Länsstyrelsen Västmanland och Naturvårdsverket. OX2:s MKB saknar helt bedömning av hur ljud, ljus och rörelse från turbinerna påverkar rekreativmiljöer, trots att området används för naturturism, jakt och vildmarksupplevelser. Detta innebär att den mänskliga dimensionen av miljöpåverkan inte beaktas, vilket strider mot 6 kap. 35 § MB och 3 kap. 2 § MB.

Slutligen vill jag säga att länsstyrelsen har en stor roll i att bevara och värna om vår natur. En rikedom vars förstörelse aldrig kan mätas i kommersiella intressen eller värden.

Sara Svanberg